

ODWAŻNI

Ludzie broniący praw człowieka

MODUŁ 1.

PRAWA CZŁOWIEKA - CZY WARTO ICH BRONIĆ?

CELE W JĘZYKU NAUCZYCIELA I NAUCZYCIELKI

- Utrwalenie informacji na temat najważniejszych praw człowieka w oparciu o Powszechną Deklarację Praw Człowieka lub Konstytucję III RP (rozdział II, art. 30-56).
- Ukazanie znaczenia obrońców praw człowieka.
- Zachęcenie do bycia obrońcą / obrończynią praw człowieka.

CELE W JĘZYKU UCZNIĄ I UCZENNICY

- Dowiesz się, jakie najważniejsze prawa i wolności przysługują wszystkim ludziom i poznasz najważniejsze dokumenty ochrony praw człowieka.
- Zrozumiesz, dlaczego ważne są działania w obronie praw człowieka.
- Zastanowisz się, czy warto zostać obrońcą / obrończynią praw człowieka.

CZAS TRWANIA

- 90 minut

MATERIAŁY / SPRZĘT

- link do filmu *Znaczenie obrony praw człowieka*: <https://youtu.be/6LogvD-Mpqc>
- Komputer / rzutnik
- Wybrane artykuły Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Załącznik 2.) lub skrócony tekst Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (Załącznik 3.)
- Quiz (Załącznik 4.)
- Opis historii Máximy Acuñy (Załącznik 5.) i Narges Mohammadi (Załącznik 6.), jedna kopia na grupę
- Duże kartki papieru, flamastry, post-it'y

METODY PRACY

praca w grupach, praca indywidualna

PRZEBIEG

KROK 1. ZNACZENIE OBRONY PRAW CZŁOWIEKA (20 MINUT)

Odtwórz osobom uczestniczącym film pt. *Znaczenie obrony praw człowieka*, zasygnalizuj, że w oparciu o informacje zawarte w filmie będziecie analizować wybrane artykuły Konstytucji III RP lub Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Podsumuj z uczniami i uczennicami informacje zawarte w filmie, rozwiązując wraz z nimi quiz (Załącznik 4.).

KROK 2. NASZE NAJWAŻNIEJSZE PRAWA (25 MINUT)

- Podziel klasę na 5-osobowe grupy. Każdej grupie rozdaj: tekst wybranego przez siebie dokumentu (Załącznik 1. lub Załącznik 2.) oraz kopię wybranej przez siebie historii (Załącznik 4. i Załącznik 5.). Możesz wykorzystać tylko jeden dokument i jedną historię w tym ćwiczeniu, bądź też zaprosić grupy do pracy nad wszystkimi załącznikami. Poproś uczniów i uczennice, aby zapoznali się z tekstem dokumentu, a następnie wybrali te artykuły, które pasują do sytuacji Máximy i / lub Nargesy. Jakich praw człowieka broniły? Wypiszcie z dokumentu pasujące artykuły. Swój wybór spróbujcie uzasadnić.
- Przedstawiciel/ka każdej grupy prezentuje efekt pracy swojej drużyny. Zapisujemy na dużej kartce papieru (ew. tablicy) wskazane przez uczniów i uczennice artykuły, nie zapisujemy tylko tych, które się powtarzają.
- Dyskusja. Uczennice i uczniowie uzasadniają swoje wybory. Cała klasa ma możliwość wypowiedzenia się dlaczego wybrane artykuły powinny, bądź nie, znaleźć się na kartonie.
- Każdy uczeń / uczennica kończy zdanie: **OBRONCY PRAW CZŁOWIEKA SĄ POTRZEBNI PONIEWAŻ...** i swoją odpowiedź zapisuje na post-it'cie i przykleja do kartonu z paragrafami (ew. tablicy), następnie odczytuje.
OCZEKIWANE ODPOWIEDZI: bronią słabszych; bronią innych, nie używając przemocy; pokazują jak domagać się swoich praw bez używania przemocy; bronią wolności słowa na całym świecie; bez nich świat byłby okrutny.

KROK 3. ZACZNIJ DZIAŁAĆ! (45 MINUT)

Kolejnym krokiem jest zorganizowanie akcji przez osoby uczestniczące w lekcji. Poniżej przedstawiamy dwie możliwości. Można wybrać jedną z nich, bądź zrealizować obie.

Wariant A. Przedstawienie

Uczniowie i uczennice przygotowują przedstawienie dotyczące praw człowieka. Podziel uczniów i uczennice na grupy (w zależności od wielkości klasy). Każda z grup ma za zadanie napisać scenariusz krótkiej scenki obrazującej łamanie praw człowieka i stawianie oporu takim działaniom. Mogą one być inspirowane prawdziwymi osobami np. wystąpieniem Martina Luthera Kinga. Potem grupy prezentują swoje scenki i zastanawiają się, jak połączyć je w jedną całość. Przedstawienie nie musi być długie, ani mieć spójnej struktury (scenariusza). Efekt pracy grupy najlepiej zaprezentować szkolnej / lokalnej społeczności.

Wariant. B. Foto akcja

Uczestnicy i uczestniczki robią sobie zdjęcia z kartką opatrzoną napisem: *Jestem obrońcą / obrończynią praw człowieka, bo...*

Zakończenie zdania zależy od pomysłu uczniów / uczennic. Przykładowe zakończenia zdania to: „gdyż sprzeciwiam się stosowaniu mowy nienawiści”; „bo uważam, że każdemu należy się szacunek” itp.

Zdjęcia umieść na stronie szkoły i / albo na szkolnym profilu na Facebook'u. Możesz dodać do niego hashtagi np.: **#BRAVE; #HumanRightsDefenders.**

UWAGI DLA OSOBY PROWADZĄCEJ

- Lekcje prowadzimy w oparciu o jeden subiektywnie wybrany dokument. Dokumenty można pobrać ze stron podanych w scenariuszu. Przed realizacją lekcji można poprosić uczniów i uczennice, aby zapoznali się w domu z dokumentem, który został wybrany przez nauczyciela / nauczycielkę. Młodszym dzieciom możemy dać do analizy tylko kilka artykułów (grupy pracują nad różnymi artykułami) i poprosić uczniów i uczennice, aby stworzyli rysunki do wybranych artykułów. Z rysunków tworzymy jeden plakat.
- Uczniowie i uczennice zapoznają się z prawami człowieka, które zawiera Konstytucja III RP lub Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. Utrwalają artykuły, które zostaną zapisane, jako podsumowanie pracy grupowej. Należy zachęcać uczestników i uczestniczki do wyszukiwania kilku artykułów, które można odnieść nawet luźno do sytuacji wskazanych w filmie.
- Film jest tylko inspiracją do pracy nad prawami człowieka, należy zaakceptować każdy wskazany przez osoby uczestniczące artykuł, nawet jeśli mamy wątpliwości, czy można go odnieść do sytuacji obrońców i obrończyni przedstawionych w filmie.

ZAŁĄCZNIK 1.

WYBRANE ARTYKUŁY KONSTYTUCJI RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ART. 31 p. 2 Każdy jest obowiązany szanować wolność i prawa innych.

Art. 32 p. 1 Wszyscy są wobec prawa równi.

Art. 33 p. 1 Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa.

Art. 40 Nikt nie może być poddany torturom (...). Zakazuje się stosowania kar cielesnych.

Art. 50 Zapewnia się nienaruszalność mieszkania.

Art. 54 p. 1 Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów.

Art. 64 p. 1 Każdy ma prawo do własności.

Art. 68 p. 1 Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.

Art. 86 Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska.

Źródło: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

ZAŁĄCZNIK 2.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA (WERSJA UPROSZCZONA)¹

- Każdy człowiek jest wolny i wszyscy powinni być traktowani w taki sam sposób.
- Każdy człowiek jest równy niezależnie od różnic w np. kolorze skóry, płci, religii, języka.
- Każdy człowiek ma prawo do życia; życia w wolności i bezpieczeństwie.
- Nikt nie ma prawa traktować cię jak niewolnika ani ty nie możesz nikogo uczynić swoim niewolnikiem.
- Nikt nie ma prawa cię skrzywdzić ani torturować.
- Każdy człowiek ma prawo być równym wobec prawa.
- Prawo jest takie samo dla każdego człowieka, powinno być stosowane w ten sam sposób wobec wszystkich.

¹ Pełną wersję PDPCz znajdziesz na stronie: http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf

- Każdy człowiek ma prawo domagać się pomocy prawnej, gdy jego prawa nie są przestrzegane.
- Nikt nie ma prawa do bezprawnego uwięzienia cię albo wydalenia cię z twojego kraju.
- Każdy człowiek ma prawo do sprawiedliwego i publicznego procesu.
- Każdy człowiek powinien być uważany za niewinnego do momentu udowodnienia mu winy.
- Każdy człowiek ma prawo domagać się pomocy, jeżeli ktoś próbuje go zranić, ale nikt nie może wejść do twojego domu, otwierać twoich listów albo niepokoić ciebie i twoją rodzinę bez dostatecznego powodu.
- Każdy człowiek ma prawo do podróżowania tak jak chce.
- Każdy człowiek ma prawo udać się do innego kraju i domagać się ochrony, jeżeli jest prześladowany albo grozi mu prześladowanie.
- Każdy człowiek ma prawo znaleźć miejsce w kraju. Nikt nie ma prawa powstrzymać cię przed przeniesieniem się do innego kraju, jeżeli tego chcesz.
- Każdy człowiek ma prawo zawrzeć związek małżeński i założyć rodzinę.
- Każdy człowiek ma prawo do posiadania własności i swojego dobytku.
- Każdy człowiek ma prawo do praktykowania i przestrzegania wszystkich aspektów swojej religii oraz do zmiany religii, jeżeli tylko chce.
- Każdy człowiek ma prawo do mówienia co myśli i do przekazywania oraz otrzymywania informacji.
- Każdy człowiek ma prawo do brania udziału w pokojowych zgromadzeniach i do wstępowania do stowarzyszeń.
- Każdy człowiek ma prawo do uczestnictwa w rządzeniu swoim krajem.
- Każdy człowiek ma prawo do ochrony socjalnej i do możliwości rozwijania swoich umiejętności.
- Każdy człowiek ma prawo pracować za uczciwe wynagrodzenie w bezpiecznych warunkach i przynależności do związków zawodowych.
- Każdy człowiek ma prawo do odpoczynku i przyjemności.
- Każdy człowiek ma prawo do odpowiedniego standardu życia i do opieki medycznej, gdy jest chory.
- Każdy człowiek ma prawo uczęszczać do szkoły.
- Każdy człowiek ma prawo do brania udziału w życiu kulturalnym społeczności.
- Każdy człowiek musi przestrzegać „porządku społecznego”, który jest konieczny do korzystania z wszystkich tych praw.
- Każdy człowiek musi szanować prawa innych, społeczną i publiczną wartość.
- Nikt nie ma prawa usunąć żadnego prawa z tej deklaracji. Jest to uproszczona wersja powszechnej Deklaracji praw człowieka.

ZAŁĄCZNIK 3.

QUIZ

Kim jest Maxima Acuna?

- Liderk politycznego ruchu przeciwko wycince lasów.
- Peruwiank przeciwstawiającą si firmie wydobywczej, która próbuje usunc ją z jej ziemi.
- Sygnalistk (osoba naglaniajca działalnośc, która wedlug niej nie jest legalna lub uczciwa) ujawniającą naruszenia praw czlowieka przez rzd USA.
- Starożytn wojowniczk, której imię zainspirowało ruch obrońców praw czlowieka.

Dlaczego Narges Mohammadi odsiaduje wyrok 22 lat więzienia?

- Zabiła policjanta.
- Napisała artykuł krytykującą firm, której działania niszczyły rodowisko.
- Głośno sprzeciwia się karze śmierci i atakom z użyciem kwasu na kobiety.
- Rzd uzna jej komentarze za bluźniercze.

Które z poniższych działań nie są dokonywane przez obrońców i obroczynie praw czlowieka?

- Fizyczne ataki na osoby, które łami prawa czlowieka.
- Pokojowe stawanie w obronie praw innych osób.
- Zachęcanie bliskich do upominania się o swoje prawa czlowieka.
- Inicjowanie rozmów o prawach czlowieka.

ZAŁĄCZNIK 4.

HISTORIA MAXIMY ACUNY

Maxima Acuna nie daje za wygran. Kiedy rolniczka z północnego Peru nie zgodziła się na opuszczenie ziemi, na której mieszkała wraz z rodzin, została brutalnie zaatakowana przez lokalną policj. Maxima pozostaje w sporze prawnym o własnośc ziemi z Yanacoch – jedną z największych na świecie kopalni złota i miedzi. Wedlug niej napaści policjantów to próba wyrzucenia jej z domu. Ona sama jednak nigdzie się nie wybiera. Policja zaatakowała rodzin Maximy, bijąc ją i jej dzieci, niszczac jej dom oraz demolując budowaną własnie przybudwk. Pewnego dnia uzbrojeni ochroniarze z Yanacochy zniszczyły również jej uprawy. Jest to kampania zastraszania, która ma na celu utrudnienie jej życia tak, by się poddała i wyjechała. Niemniej Maxima wciąż nie ma zamiaru ustąpić. Upór i odwaga przyniosły jej Nagrod Goldmanów w 2016 roku – najbardziej cenione na świecie wyróżnienie przyznawane za działalnośc na rzecz ochrony rodowiska. Czlonkowie społeczności lokalnej uznali ją za swoją przywodczyni i zjednoczyły się, by ją chronic.

MATERIAŁ POGŁĘBIONY DLA NAUCZYCIELA / NAUCZYCIELKI

Maxima Acuna to dziaalaczka na rzecz rodowiska naturalnego. Laureatka nagrody Goldman Environmental Prize za rok 2016, którą przyznano jej za obron rodowiska naturalnego na obszarach potencjalnie zagrożonych negatywnymi skutkami wydobywania złota. Jest produkującą na własne potrzeby rolniczką z dystryktu Sorochuco

położonego na północy Peru w regionie Cajamarca. Od 2011 roku wraz z rodziną prowadzi spór prawny z firmą wydobywczą Yanacocha, którego przedmiotem jest prawo własności do działki rolnej, gdzie mieszkają. Przedsiębiorstwo zażądało, by rodzina opuściła ziemię, a odwołując się do przepisów prawa karnego i cywilnego próbuje zlikwidować prowadzone przez nią uprawy i przejąć prawo własności do ziemi.

Máximie Acuña postawiono pozbawione podstaw prawnych zarzuty kryminalne. Wraz z rodziną oskarżono ją o „usurpación”, czyli przestępstwo kojarzone z nielegalnym i agresywnym zajęciem ziemi. W 2012 roku sąd uznał ich winnymi i wydał wyrok trzech lat więzienia w zawieszeniu. W grudniu 2014 roku sąd w Cajamarca unieważnił to orzeczenie i uznał, że wbrew stanowisku firmy rodzina nie jest winna okupowania ziemi.

Kopalnia odwołała się od tego wyroku, a Sąd Najwyższy orzekł w maju 2017 roku, że oskarżenie było całkowicie bezpodstawne. Zarzuty postawione Máximie Acuña doprowadziły do napiętnowania jej samej i prowadzonej przez nią działalności na rzecz ochrony praw człowieka. Do tego dochodzą jeszcze rozsiewane w okolicy fałszywe pogłoski, jakoby swoją aktywność w zakresie praw człowieka wykorzystywała do wzbogacenia się. Przedstawiciele Yanacocha regularnie oskarżają ją, że jest „dzikim lokatorem”, choć roszczenia związane z prawem własności nie zostały jeszcze sądowo rozstrzygnięte.

Máxima i jej rodzina była również obiektem prowadzonej przez policję długotrwałej kampanii przemocy i nękania, której powodem jest odmowa opuszczenia ziemi. W maju 2014 roku Międzypaństwowa Komisja Praw Człowieka uznała, że Máximie Acuña i 45 innym obrońcom praw człowieka w regionie Cajamarca należą się szczególne środki ochronne z powodu pogroźek, nękania i przemocy, których doświadczają w wyniku swojej działalności. Decyzja ta zobowiązuje władze peruwiańskie do podjęcia niezbędnych kroków mających zagwarantować bezpieczeństwo życia i zdrowia działaczy.

Po prawie 5 latach procesu dotyczącego zarzutów wtargnięcia na terytorium, Sąd Najwyższy orzekł, że nie było podstaw do procesu sądowego przeciwko Máximie Acuña. Dla obrońców środowiska w Peru to przełomowy wyrok.

TŁO

Udziałowcem Yanacocha jest m.in. Newmont Mining Corporation z USA. Newmont przeprowadziła niezależną misję badawczą „aby obiektywnie zbadać sytuację powstałą w wyniku dyskusji pomiędzy Minerą Yanacocha a rodziną Chaupe z Regionu Cajamarca w Peru”. Informacje o misji można znaleźć pod tym linkiem: <http://www.resolv.org/site-yiffm/>

ZAŁĄCZNIK 5.

HISTORIA NARGES MOHAMMADI

Narges Mohammadi to irańska działaczka na rzecz praw człowieka, która otwarcie sprzeciwia się karze śmierci. Przez lata była nękana i wielokrotnie zatrzymywana przez władze Iranu ze względu na swoją działalność. W 2009 roku ta obrończyni praw człowieka otrzymała zakaz opuszczania kraju. W 2015 roku Narges została aresztowana i skazana przez sąd na 22 lata więzienia. Jej dziesięcioletnie bliźniaki zmuszono do opuszczenia Iranu i zamieszkania z ojcem. Wydany na nią surowy wyrok to świadectwo żywnego przez władze irańskie zamiaru uciszenia za wszelką cenę obrońców praw człowieka.

MATERIAŁ POGŁĘBIONY DLA NAUCZYCIELA / NAUCZYCIELKI

Narges Mohammadi to irańska obrończyni praw człowieka. Sprawowała funkcję wiceprzewodniczącej Centrum Obrońców Praw Człowieka w Iranie zanim zostało ono rozwiązane przez władze.

Irański sąd skazał ją na karę 22 lat więzienia za działalność na rzecz praw człowieka, w tym prowadzenie kampanii przeciwko karze śmierci oraz za utrzymywanie kontaktów z byłym Wysokim Przedstawicielem Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Catherine Ashton.

Przez lata władze irańskie atakowały i zastraszały Narges Mohammadi z powodu podejmowanych przez nią pokojowych działań wspierających sprawę praw człowieka. Ponieważ od 2009 roku uniemożliwiano jej wyjazdy zagraniczne, nie była w stanie pojechać w 2010 roku do Gwatemali, by uczestniczyć w międzynarodowej konferencji

zorganizowanej przez Inicjatywę Noblistek (Nobel Women's Initiative), ani w 2011 roku udać się do Szwecji w celu odebrania Nagrody im. Pera Angera.

Wydany na nią surowy wyrok to świadectwo żywnego przez władze irańskie zamiaru uciszenia za wszelką cenę obrońców praw człowieka.

TŁO

Centrum Obrońców Praw Człowieka w Iranie zostało założone w 2001 roku przez Shirin Ebadi oraz innych prawników zajmujących się prawami człowieka: Mohammada Ali Dadkhaha, Mohammada Seyfzadeha, Mohammada Sharifa i Abdolfattaha Soltani. Główną funkcją Centrum jest informowanie o naruszeniach praw człowieka w Iranie, pomoc prawna pro-bono dla więźniów politycznych oraz wsparcie ich rodzin.

Kara śmierci w Iranie grozi za morderstwo, przemyt narkotyków, napad, „szerzenie korupcji”, „wrogość wobec boga” i „obrazę proroka”. W 2017 roku wykonano w tym kraju co najmniej 507 egzekucji. Co najmniej pięć osób zostało straconych za przestępstwa popełnione w wieku poniżej 18 lat, a przynajmniej 80 innych tak młodych osób oczekuje na egzekucje. Amnesty International zarejestrowała wiele przypadków osób skazanych na karę śmierci po tym jak „przyznali się” do popełnienia przestępstw wskutek tortur lub innego nieludzkiego traktowania. Niektóre przypadki „przyznania się do winy” były transmitowane na żywo w telewizji.

